

Bruselj, 7. marec 2025
(OR. en)

6878/25

JAI 290
FREMP 55

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Sklepi Sveta o uporabi Listine EU o temeljnih pravicah: financiranje za spodbujanje, varstvo in uveljavljanje temeljnih pravic – sklepi Sveta (7. marec 2025)

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o uporabi Listine EU o temeljnih pravicah: financiranje za spodbujanje, varstvo in uveljavljanje temeljnih pravic, ki jih je Svet odobril na 4082. seji 7. marca 2025.

Sklepi Sveta o uporabi Listine EU o temeljnih pravicah:

financiranje za spodbujanje, varstvo in uveljavljanje temeljnih pravic

Uvod

Svet Evropske unije –

- a. **ob opozarjanju** na člen 2 Pogodbe o Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu: PEU), ki določa, da Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, ki so skupne vsem državam članicam v družbi, ki jo označujejo pluralizem, nediskriminacija, strpnost, pravičnost, solidarnost ter enakost žensk in moških;
- b. **ob opozarjanju** na nedeljive in univerzalne vrednote človekovega dostojanstva, svobode, enakosti in solidarnosti, zapisane v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina), ki je bila slovesno razglašena decembra 2000, pred 25 leti, ter na obveznost držav članic, da pri izvajanju prava Unije zagotavljajo pravice in svoboščine iz Listine v skladu s členom 51 Listine;
- c. **ob sklicevanju** na člen 6, odstavek 1, PEU, v skladu s katerim Unija priznava pravice, svoboščine in načela iz Listine, ki ima enako pravno veljavnost kot Pogodbi;
- d. **ob sklicevanju** na člen 8 Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: PDEU), v skladu s katerim si Unija pri vseh svojih dejavnostih prizadeva za odpravo neenakosti in spodbujanje enakosti med moškimi in ženskami, ter člen 10 PDEU, v skladu s katerim si Unija prizadeva za boj proti diskriminaciji pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti;
- e. **ob poudarjanju**, da je treba zlasti glede na spremembe v družbi, družbeni napredek ter znanstveni in tehnološki razvoj okrepiti spodbujanje in varstvo vrednot in pravic, ki so zapisane v členu 2 PEU in v Listini, ter zagotoviti pravilno uporabo Listine;

- f. **ob poudarjanju**, da so dejavnosti, ki prispevajo k spodbujanju in varstvu temeljnih pravic, običajno nekomercialne narave, zato zahtevajo mehanizme financiranja, ter da vzpostavitev, razvoj, vzdrževanje in spremljanje takih mehanizmov ostajajo pomembna zaveza Unije;
- g. **ob poudarjanju**, da je zagotavljanje ustreznega in preglednega financiranja organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic – ki ostajajo bistveni element sistema zavor in ravnovesij, pa tudi prispevajo k spodbujanju in varstvu vrednot Unije, vključno s pravno državo – ključnega pomena za izgradnjo in ohranjanje družbe, v kateri prevladujejo vrednote Unije;
- h. **ob opozarjanju** na zavezo Unije, da bo podpirala demokracijo, pravno državo in temeljne pravice po vsem svetu z različnimi instrumenti financiranja za zunanje delovanje, vključno z Instrumentom za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa (NDICI – Globalna Evropa), pa tudi ob upoštevanju pomembne vloge financiranja, ki ga Evropska unija zagotavlja na področju človekovih pravic;
- i. **ob ponovnem poudarjanju**, kako pomembno je dokončati pristop Unije k Evropski konvenciji o človekovih pravicah v skladu s členom 6, odstavek 2, PEU, da bi povečali skladnost in doslednost pri varstvu temeljnih pravic ter dodatno okrepili varstvo temeljnih pravic v Evropi;
- j. **ob obžalovanju** nenehnih in razširjenih hudih kršitev človekovih pravic po vsem svetu, kot so tiste, ki so se začele ob invaziji Rusije in posledični vojni agresiji proti Ukrajini, katere tretja obletnica je zaskrbljujoče opozorilo, da temeljnih pravic in svoboščin ne bi smeli jemati za samoumevne ter da so za njihovo zaščito skupno odgovorne države članice, institucije Unije in drugi zadevni mednarodni akterji;
- k. **ob pozdravljanju** Letnega poročila o uporabi Listine EU o temeljnih pravicah za leto 2024: Financiranje za spodbujanje, varstvo in uveljavljanje temeljnih pravic (v nadaljnjem besedilu: poročilo o Listini za leto 2024), ki ga je pripravila Komisija in vsebuje pregled razvoja na področju financiranja temeljnih pravic;

1. **ob pozdravljanju** pomembnih prispevkov Agencije Evropske unije za temeljne pravice (v nadaljnjem besedilu: FRA), ki med drugim vključujejo zagotavljanje dragocenega strokovnega znanja in študij o Listini, kot je nedavno poročilo z naslovom *EU Funds: Ensuring Compliance with Fundamental Rights* (Sredstva EU: Zagotavljanje skladnosti s temeljnimi pravicami). Primeri drugih pomembnih prizadevanj FRA na tem področju vključujejo spodbujanje ozaveščenosti o Listini z orodji za večjezično usposabljanje, kot so Charterpedia in posebni moduli za usposabljanje, ter soorganizacijo letne izmenjave CharterXchange skupaj s Komisijo;

Financiranje za spodbujanje, varstvo in uveljavljanje temeljnih pravic

Svet Evropske unije ponovno potrjuje svojo zavezanost nadaljnji uporabi Listine in brez poseganja v prihodnja pogajanja o naslednjem večletnem finančnem okviru odobrava naslednje sklepe.

Svet Evropske unije –

1. **Poudarja** izjemen pomen in vzajemno krepitev vloge različnih virov financiranja, ki prispevajo k spodbujanju, varstvu in uveljavljanju temeljnih pravic; to vključuje sredstva, ki jih zagotavljajo in izplačajo Unija, države članice, zasebni donatorji in mednarodne organizacije.
2. **Priznava** osrednjo vlogo organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic pri izvajanju politik Unije na področju temeljnih pravic v državah članicah, pa tudi pomen obstoječega financiranja Unije za njihove dejavnosti. Svet prav tako priznava pomembno vlogo sedanjih programov Unije, s katerimi se financirajo ustrezne dejavnosti nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov na tem področju, pa tudi programov, ki krepijo in izboljšujejo pravosodne sisteme ter prispevajo k usposabljanju delavcev v pravosodju.
3. **Poudarja** večjo osredotočenost Komisije na spodbujanje vrednot in temeljnih pravic Unije, kar v zvezi s financiranjem in v sklopu večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 vključuje znatno povečanje proračuna programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote.

4. **Priznava**, da so na podlagi finančne uredbe države članice in Komisija pri izvrševanju financiranja Unije in proračuna EU odgovorne za zagotavljanje skladnosti z Listino v skladu s členom 51 Listine in za spoštovanje vrednot Unije iz člena 2 PEU, ki so pomembne za izvrševanje proračuna.
5. **Priznava**, da je pomembno zagotoviti, da se vrednote Unije in Listina učinkovito uporabljajo in spoštujejo v praksi ter da se zaščitijo finančni interesi Unije. V zvezi s tem Svet ponovno poudarja, da obstaja jasna povezava med spoštovanjem pravne države in Listine na eni strani ter financiranjem Unije na drugi strani.
6. **Poudarja** ključno vlogo uredbe o skupnih določbah, katere člen 9 zahteva, da države članice in Komisija zagotovijo spoštovanje temeljnih pravic in skladnost z Listino pri izvajanju skladov, ki jih ureja uredba o skupnih določbah, zlasti za preprečevanje kakršne koli diskriminacije na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, ter da spodbujajo dostopnost za invalide in vključujejo vidik spola v pripravo, izvajanje, spremljanje, poročanje in ocenjevanje programov. Poleg tega morajo države članice v skladu s horizontalnim omogočitvenim pogojem o učinkoviti uporabi in izvajanju Listine iz Priloge III k uredbi o skupnih določbah vzpostaviti učinkovite mehanizme za zagotavljanje skladnosti z Listino v vseh fazah načrtovanja in izvajanja, da bi se odhodki krili iz naslova teh povrnjenih sredstev.
7. **Priznava** pomen in dosežke posameznih programov financiranja Unije, zlasti programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote, ki je največji sklad Unije, namenjen spodbujanju temeljnih vrednot in pravic Unije znotraj EU ter krepitvi Unije enakosti, sodnega varstva, pravic in vrednot. Ta program je bistven vir neposrednega financiranja za širok nabor akterjev, zlasti za organizacije civilne družbe, vključno z organizacijami, dejavnimi na nacionalni, regionalni, lokalni in množični ravni.

8. **Pozdravlja** širok nabor tematskih področij, na katerih je financiranje Unije prispevalo k varstvu in uveljavljanju temeljnih pravic, ki so zapisane v Listini. Raznolikost zajetih področij odraža dejstvo, da je treba temeljne pravice stalno vključevati v različne sektorje politik, in neposredno nakazuje obravnavanje posebnih potreb. Namenska podpora na primer vključuje stalno ozaveščanje o temeljnih pravicah in krepitev zmogljivosti (program Državljeni, enakost, pravice in vrednote), zagotavljanje usposabljanja za delavce v pravosodju in zagotavljanje učinkovitega dostopa do pravnega varstva, tudi po digitalni poti (program za pravosodje), ustvarjanje zaščitene in varne spletne okolije ter boj proti dezinformacijam (program Digitalna Evropa), pa tudi prispevanje k svobodi medijev, umetniški svobodi in pluralizmu (program Ustvarjalna Evropa). Varstvo in spodbujanje temeljnih pravic podpirata tudi Mehanizem za okrevanje in odpornost ter Instrument za tehnično podporo.
9. **Priznava**, da kljub znatnim sredstvom, ki so jih dali na voljo EU, države članice in drugi donatorji, potreba po financiranju presega razpoložljiva sredstva.
10. **Poudarja**, kako pomembno je, da imajo organi, pristojni za načrtovanje in izvajanje skladov, potrebno strokovno znanje za zagotavljanje skladnosti z Listino. Ključno je tudi, da upravičenci do sredstev podrobno obvladajo postopke in zahteve, ki jih je treba izpolniti.
11. **Priznava** pomen financiranja držav članic za praktično izvajanje in uresničevanje obveznosti na področju temeljnih pravic, s katerim je ob dopolnilnem financiranju EU mogoče zagotavljati varstvo temeljnih pravic na vseh področjih politik, tudi na regionalni in lokalni ravni. V številnih primerih je državni proračun glavni vir financiranja za nacionalne institucije, ki delujejo na področju človekovih pravic, organe za enakost in varuho človekovih pravic, katerih ključne vloge pri spodbujanju in varstvu temeljnih pravic ni mogoče preceniti. Nacionalna sredstva so poleg financiranja EU pogosto glavni vir financiranja za organizacije civilne družbe.

12. **Podpira** Računsko sodišče, Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF) in Evropsko javno tožilstvo (EJT) pri vlogah, ki jih imajo v okviru svojih pristojnosti pri izvajanju revizij in preiskav nepravilnosti ali kaznivih dejanj, ki škodijo finančnim interesom Unije, kar lahko vključuje primere zlorabe sredstev, namenjenih spodbujanju, varstvu in uveljavljanju temeljnih pravic.

Svet Evropske unije poziva države članice, naj:

13. **Imenujejo in olajšajo** delo nacionalnih kontaktnih točk za Listino, ki so na podlagi „Strategije za okrepitev uporabe Listine o temeljnih pravicah v EU“, ki jo je pripravila Komisija, zadolžene za optimizacijo pretoka informacij in najboljših praks v zvezi z Listino ter usklajevanje prizadevanj za krepitev zmogljivosti v državah članicah. Svet ugotavlja, da so njihovo imenovanje in dejavnosti ključnega pomena za skladno uporabo Listine. Seznani so tudi z nacionalnimi kontaktnimi točkami programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote, ki so bile imenovane za razširjanje informacij ter povečanje prepoznavnosti in dostopnosti navedenega programa, ter poziva države članice, naj olajšajo sodelovanje med tema vlogama.
14. **V okviru nacionalnih proračunskih postopkov zagotovijo** razpoložljivost in enak dostop do nacionalnega temeljnega financiranja in financiranja projektov za organizacije civilne družbe, zagovornike človekovih pravic in druge akterje, ki varujejo in spodbujajo uveljavljanje temeljnih pravic v državah članicah. Za povečanje učinkovitosti takega financiranja je bistveno, da so nacionalni organi pregledni glede razpoložljivega financiranja, da so razpisi za financiranje objavljeni in zlahka dostopni ter da se sredstva dodeljujejo neodvisno in pregledno.

15. **Zagotovijo** zadostno in stabilno financiranje tistih dejavnosti vladnih, regionalnih in lokalnih organov, ki olajšujejo izvajanje in uporabo Listine ter podpirajo spodbujanje, varstvo in uveljavljanje temeljnih pravic na vseh ravneh upravljanja.
16. **V skladu z nacionalnim proračunskim okvirom zagotovijo** ustrezno financiranje za nacionalne institucije za človekove pravice, organe za enakost in varuhe človekovih pravic, ki odražajo njihova pooblastila v skladu s pravom EU ter obseg in vrsto sedanjih izzivov na področju varstva temeljnih pravic. Nacionalne institucije za človekove pravice, organi za enakost in varuhi človekovih pravic z zagotavljanjem strokovnega znanja na visoki ravni o temeljnih pravicah, spremljanjem uporabe Listine, zagotavljanjem podpore žrtvam kršitev temeljnih pravic in osebam v ranljivem položaju, sodelovanjem z nacionalnimi institucijami in ozaveščanjem o temeljnih pravicah v družbi stalno prispevajo k ohranjanju in zagovarjanju skupnih vrednot, ki so zapisane v členu 2 PEU in v Listini.
17. **Zagotovijo** pravično in pregledno financiranje na področju spodbujanja, varstva in uveljavljanja temeljnih pravic ter se vzdržijo samovoljnega zmanjševanja sredstev, ki bi lahko bilo v nasprotju z obveznostjo držav članic, da spoštujejo skupne vrednote, ki so zapisane v členu 2 PEU in v Listini.

Svet Evropske unije –

18. **Pozdravlja** stalno delo, ki ga Komisija opravlja v sodelovanju z Agencijo za temeljne pravice, da bi dodatno okrepila uporabo Listine. Konkretno, strategija Komisije za okrepitev uporabe Listine o temeljnih pravicah v EU vsebuje ukrepe za podporo uveljavljanju temeljnih pravic do leta 2030. Ta strategija potrjuje osrednjo vlogo financiranja pri podpiranju izvajanja politik EU v državah članicah ter poziva države članice in Komisijo, naj zagotovijo skladnost projektov, ki jih financira EU, z Listino. V njej so upoštevane težave, s katerimi se sooča civilna družba pri dostopu do financiranja, kar je izziv, ki se odraža tudi v letnem poročilu o uporabi Listine za leto 2022 z naslovom „Uspešen prostor civilne družbe za spoštovanje temeljnih pravic v EU za leto 2022“.

19. **Pozdravlja** delo Komisije za nadaljnjo podporo organizacijam civilne družbe, tudi z napovedano vzpostavitvijo platforme civilne družbe.

Svet Evropske unije poziva Komisijo, naj:

20. **Še naprej raziskuje in razvija** sinergije med financiranjem Unije in držav članic, kar zajema spodbujanje, varstvo in uveljavljanje temeljnih pravic. V praksi je to mogoče med drugim doseči z nadaljnjim razmislekom o najboljši uporabi obstoječih sredstev, priznavanjem posebnih potreb upravičencev, zagotavljanjem sodelovanja z regionalno in lokalno ravno in razpoložljivostjo financiranja na regionalni in lokalni ravni, pa tudi z zagotavljanjem učinkovitih sistemov objavljanja in poročanja ter sprejetjem ukrepov za preprečevanje in ublažitev zlorab sredstev na ravni EU. Take sinergije odražajo in operacionalizirajo dopolnjujočo se in obenem edinstveno naravo financiranja Unije in držav članic ter ustrezajo vse večjemu dopolnjevanju nacionalnih ciljev in ciljev Unije na področju temeljnih pravic.
21. **Še naprej spodbuja** svoje programe neposrednega financiranja na področju temeljnih pravic in njihovo dostopnost za ustrezne organizacije, da lahko upravičeni prosilci pravočasno pridobijo informacije o možnostih financiranja.
22. **Nadalje spodbuja** dostopnost programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote v večletnem finančnem okviru 2021–2027 za širok nabor potencialnih prosilcev, tudi z olajšanjem postopkov prijave v vseh uradnih jezikih Unije. Komisija bi morala ob ohranjanju preglednosti financiranja zagotoviti, da upravno breme, povezano s postopki prijave in upravljanja financiranja, za tiste, ki zaprosijo za financiranje, ni prekomerno. Komisija naj pri razvoju postopkov, ki jih morajo upoštevati vložniki, še naprej tesno sodeluje z nacionalnimi kontaktnimi točkami programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote, da bi izkoristila njihovo strokovno znanje o praktičnih izzivih, s katerimi se soočajo države članice. Hkrati bi morala Komisija še naprej dajati na voljo ciljno usmerjeno financiranje za obravnavanje nujnih in vse večjih družbenih potreb in izzivov na področju temeljnih pravic.

23. **Še naprej dejavno sodeluje** v odprtem in preglednem dialogu z organizacijami civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic ob upoštevanju njihovega strokovnega znanja v procesu oblikovanja politik **ter podpira** organizacije civilne družbe pri preučevanju in obravnavanju vprašanj na področju temeljnih pravic, tudi na lokalni ravni. Taka podpora bi morala vključevati stalno usmerjenost programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote na organizacije civilne družbe.
24. **Še naprej zagotavlja** namenske neposredne možnosti financiranja za organizacije civilne družbe, da bi podprli učinkovite in trajnostne projekte v okviru obstoječih programov financiranja. Taka podpora bi morala vključevati razpoložljivost večletnega financiranja, ki omogoča boljše izvajanje projektov, za katere je zaradi njihove narave potrebno dolgoročno načrtovanje, v skladu z načeloma preglednosti in odgovornosti.
25. **Še naprej sodeluje** z Evropskim odborom regij pri ozaveščanju o vlogi lokalnih in regionalnih oblasti pri uporabi in spodbujanju Listine na podlagi uspešnih projektov, ki jih financira Unija in jih izvajajo mesta in njihove mreže.
26. **Še naprej zagotavlja** močno usmerjenost na vprašanja temeljnih pravic v skladu s členom 21 PEU in, v sedanjem večletnem finančnem okviru, z instrumenti financiranja zunanjega delovanja, vključno z instrumentom za predpristopno pomoč (IPA III) in Instrumentom za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI – Globalna Evropa).
-